

R.D. Jacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

13. tripartita. 1. pars ostendit, fructum doctrinæ Christi esse, hydriam relinquere. 2. ostendit, alterum fructum doctrinæ Christi esse, replere bono odore civitatem. 3. declarat, fructum quoque ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

Tom quem videt à Domina sua accusatum, pallium in testimonium exhibente? Quis idem non suspicaretur de Susanna accusata à senioribus & iudicibus populi? Patuit tamen postmodum utriusque castitas & innocentia.

Exemplum temere iudicantis.

Notabile admodum est quod referunt Vita Patrum p. 1. de Vitalio monacho. Hic quandoque ingrediebatur prostibula, ut meretrices commoneret, & turpi quaestu avocaret; pecuniaque pacificabatur cum eis vel unius noctis contineciam. Ipse interim in angulo quo preces pro eis continuas fundebat cum lachrymis. Quodam egredienti illi de prostibulo, occurrit quispiam, & colaphum impetit, dicens: *Vsquequo, illoso Christi, non emendas te ab his nequitis?* Mox vero à Dæmone correptus fuit ob temerarium iudicium, & injuriam factam Viro sancto: nec potuit liberari à Dæmone, nisi per illum quem percussisset temerarij. Nam ubi agnovit culpam suam, ejus oratione sanatus est, & liber redditus. Quapropter postmodum in cellula Viri sancti inventum est hoc scriptum: *Viri Alexandrini, nolite ante tempus iudicare, donec veniat Dominus.*

Sicut verò Discipuli nihil hic temere vel finitè judicaverunt aut dixerunt; sic nec curiosè sese gerunt inquirendo quid Dominus loqueretur cum muliere, quamvis proprium sit admirantium aliquem effectum, scire velle causam, & rationem ejus. Sed ab hac curiositate sese continerunt, omnia in Magistri voluntate referentes, & quæ ad se non spectabant, haud curiosè investigantes. Quapropter S. Basiliius in regulis suis disputans c. 48. dicit hic condemnari curiosos, qui quæ ad se non pertinent, investigant sollicitè, & scire volunt non sine inquietudine.

Ecl. 21.

De his dicebat Sapiens: *pes stulti facilis in domum proximi.* Hoc est; ejus mens & oculus abit facile ad aliena consideranda, negligit propria. Plutarchus lib. de curios. hos dicit esse similes mulieri cuidam, cui nomen *Lamia*: quæ quoties volebat domo egredi, oculos accipiebat, & capiti inferebat; cum verò domi ageret, in arca illos recludebat. Sic caeca domi erat, foris videns. Hoc finxerit Poëtæ ad carpendum curiosos; sunt enim huic mulieri similes. Dum foras egrediuntur, ferunt secum centum oculos, ut aliorum vitia & negotia, immò & secreta scrutentur: apud se verò cæci sunt, & sua non vident. Hos curiosos exploratores actionum proximi, & postmodum iudices temerarios, sic monet S. Bernardus. serm. 56. in Cant. *Cave alienæ conversationis esse curiosus explorator, aut temerarius iudex: etiamsi perperam quoddam deprehendas, nec se iudices sed proximi magis excusa: Excusa intentionem si magis non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem. Addece possimus, quòd Christi ipse inquietos nimis & curiosos interrogatores videatur retundere, dum Petro interroganti de Ioanne, *Hic verò quid?* Hoc est, quem vitæ sortiturus est exitum? Respondet: *quid ad te tu me sequere.* Quali*

Curiosus Lamia simili.

dicat: *Audisti, Petre, quæ ad te pertinent, quid aliena quærâ? cur divina providentia secreta rimaris? Respice in tuam vocationem, non in alienam: ego de alio curabo. Si hic manet, mihi manet: si non manet, mihi non manet; quid tua refert?* Vtinam hanc sententiam attendant nimis anxii & curiosi in his quæ alio concernunt, & in suam ipsi vocationem sedulo respiciant, sicque de se satagant, ut Christum perfectè sequantur.

LÉCTIO XIII. TRIPART.

Reliquit hydriam suam mulier, & abiit in civitatem, &c.

Primus fructus doctrinæ Christi in hac muliere elucescit, in eo quòd prioris sitis & aquæ obliviscitur, quòdque hydriam ibi & funem relinquit. Nempe auditò verbo Domini, fidem tanti sibi revelari mysterii concipiens, multum mutata est ab illa quæ erat in principio. Quæ enim nec parum aquæ Christo propinare voluit, jam propter eum & hydriam relinquit & funem. Et cui toties venire ad fontem, etiam ut sibi aquam hauriret, grave videbatur; nunc etiam sine aqua ad civitatem abire, & rursus ad fontem apud quem Christus manserat, redire per se ipse illi est. Nempe verbi divini sincera mente concepti mirabilis est efficacia, quæ corda dura emollit, & inedulam mentem, rebellemque voluntatem citò & potenter ad se convertit.

PARTE. Fructum doctrinæ Christi est se, hydriam relinquit ostendit.

Cæterum, quòd ibi relinquit hydriam, quamvis literaliter dicit possit quòd in usum Christi & discipulorum ejus, qui ad venerant cum cibo è civitate, eam reliquerit: ramentum passim SS. Patres & Interpretes mysterium hic agnoscunt, & nostram significationem aperiunt. Volunt enim significari, quòd qui Christum verè gustent, & ab eo aqua viva potantur, soleant oblivisci eorum quæ prius male studebant, nihil aliud desiderando quam voluntatem Dei adimplere. An non S. Paulus sciens sanguinis & cædis Christianorum, mox ubi Christi voce monitus aquæ vivæ guttam percepit, obliviscitur priorum, & Domino inquit: *Domine, quid me vis facere?* An non S. Mattheus avaritiæ sitim patiens, vocatus à Christo ut gustaret aquâ vitæ, mox secutus est, relinquens omnia illa quibus inhærebatur? Relinquit igitur sicim præteritæ cupiditatis, qui verè ad Deum convertuntur. *Relinquant hydriam*, quæ potum solebant dare Sathanæ, ut poterant à Deo aqua vitæ, *Relinquant hydriam*, id est, onus peccatorum, ne amplius sint onerati, accedentes ad eum qui dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Relinquant hydriam & onus Babylonis, sive confusionis, cum liberate confessionis, ut subleventur & reficiantur. *Relinquant hydriam & onus Damasci*, sive onus sanguinis, ut purificentur à peccatis sanguinum, per aquam vitæ & sanctificationis *Relinquant hydriam*, &

Relinquit hydriam est relinquitur peccatum.

Matth. 10.

onus Egypti, sive tenebrarum, respirantes ad veram lucem, quam potest illi dare, qui est Lux de Lumine, Lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Relinquunt hydriam & onus Moab, sive onus superbiae, quia superbus est Moab, superbus est valde & arrogantia eius plusquam virtus eius. Per hunc Diabolus significatur, qui eos oneravit multiplici onere tenebroso, confusibili, sanguinolento, ita ut egeant illuminari, sublevari, purificari.

Isai. 26.

Relinquere hydriam, & onus Moab, sive onus superbiae, quia superbus est Moab, superbus est valde & arrogantia eius plusquam virtus eius. Per hunc Diabolus significatur, qui eos oneravit multiplici onere tenebroso, confusibili, sanguinolento, ita ut egeant illuminari, sublevari, purificari.

Uterius, relinquere hydriam, significat non solum relinqui peccatum, sed etiam peccati omnes occasiones. Sic reliquit pallium Ioseph in manu ad ulterae, ne contaminaretur, vel actu illius vestis quam impura mulier attingeret pessima voluntate. Sic reliquit telonium Mattheus, ne ultra rediret ad occasionem iniustitiae, vel avaritiae. Sic fucum & ornatum omnem deseruit Magdalena, postquam unguento & capillis suis honorarat Dominum, ne ultra vanitatem sectaretur, quae vestigiis inhæret veritatis, sedendo ad pedes Domini, & eos exosculando. Sic Paulus epistolam reliquit suam commissionis execrandae, ne ulterius ulla reliqua foret occasio crudelitatis.

Denique quod mulier reliquisset hydriam dicitur, significat propter Christum omnia temporalia esse contemnenda & relinquenda. Ideo Petrus & alii propter illum retia relinquunt. Pastores qui ad eum infantem venerunt, reliquerunt gregem. Reges plebes suas & domitia deseruerunt. Multaeque mulieres eum sequentes à Galileà, non solum hydriam, & familiam propter ipsum reliquerunt. Imò & postmodum Martyres hydriam suam, hoc est vas fictile corporis proprii conteri permiserunt propter fidem ipsius, ut reliqua hydria fidem annuntiarent omnibus, & ad caelestem civitatem contenderent, omnesque voce sanguinis sui ad illam convocarent.

Iucundum est hæc de re audire quod de S. Iraide habetur 22. Septemb. in Martyrol. Romano, quod sanæ ad propolium nostrum omnino spectat. Sic ibi refertur Antinopoli urbe Egypti S. Iraidis, virgo Alexandrina, in ista Samaritanæ descendens cum hydria, ut hauriret de fonte propinquo mœnibus urbis, vidit naviculam plenam Christianis compeditis ob Fidei confessionem. Hæc igitur illi hydriam relinquens, Spiritus sancti in istu sese in numerum eorum recepit, sicque in urbem deducta est, & variis cruciata tormentis. Post multa tormenta decapitata est, & prima fuit quae inter omnes palmam martyrii obtinuit. Hanc deinde secuti sunt multi Sacerdotes, Diacobi, Virgines, & mulieres, per gladium & sanguinem transcentes. Itaque reliquerat hydriam apud fontem ancilla hæc nobilis, ut Christo adhereret. Atque ut ipsum perfectius sequeretur, hydriam corporis sui conteri voluit, ut & sic exemplo suo multos ad Christum adduceret. Videbatur ei Christus dixisse, quasi alteri Samaritanæ, Da mihi bibere; illaque non solum ei a-

quæ, sed & sanguinem suum propinavit, quasi diceret: Calicem salutari accipiam, & nomen Domini invocabo.

Secundò fructus doctrine Christi in Samaritana fuit, quod Spiritu Dei plena festinavit in civitatem, ut eam repletet bonâ famâ & odore Christi. Ob hanc causam quoque dicitur reliquisset hydriam, ut liberior ab onere celeriter iter perageret, sperans Christum ibi aliquantulum commoraturum, nec cibum caperet, discipulis eum afferentibus. Patet ergo quàm verum hic sit illud S. Ambrosii: Ne sit tarda molimina Spiritus sancti gratia. Unde hæc celeritatem gratiæ acceptæ ad sese in locos diffundendam notans S. Cyrillus lib. 2. in Ioan. cap. 9. sic dicit: Charitate, quæ virtutem optima est, successus bonum quod ei conigit; ceteris quoque cursu præbere studebat. Nec mirum. Occultus enim cum ipsa Christus loquebatur, ad se gratiæ accepit, gratiæ date. Non ergo imitandum est ille servus qui talentum obruit, sed multiplicanda sunt quæ accepimus: quod probè mulier hæc fecit, quæ Samaritanis omnibus proposuit quæ accepit. Hæc ille. Vbi satis insinuat, Christum qui moverat cor ejus ad credendum, simul etiam impulsit ad alios convocandum, ut multiplex ex doctrina sua, mulier uni tradita, fructus exoriretur. Invenit illa thesaurum in agro, nec sibi soli abscondit eum, sed mox alii indicavit, ut tanti boni fierent participes. Invenit fontem sibi & omnibus sufficientem; ideoque ad illum cunctos convocavit. Adimplet certè illud Sapientis: Quæ sine fisione didici, sine invidia communico.

Hinc SS. Patres passim eam dilaudant, & Apostolico officio fungam dicunt. Quamobrem eam modo à postolam vocant, modo Evangelistam, modo Prædicatricem. Audi sanctum Ambrosium ser. 20. hæc quæ peccatrix advenerat, reversitque Prædicatrix. Quod quidem amplificans, & explicans ibidem ait: Relinquens aqua vasculum ad civitatem non fert hydriam, sed refert gratiam. Vacua videtur reverti onere, sed plena revertit sanctitate. Quæ hydriam vasculum amiserat Christi plenitudinem reportabat, in nullo ei vitæ inferens detrimentum. Quia si aquam civibus non retulit, tamen fontem salutis invenit. Hæc ille.

Audi & S. Chrysostrum Hom. 2. in Ioan. explicantem cur reliquit hydriam mulier; & abiit in civitatem. Sic enim ait, comparans eam com Nicodemæ, qui nocte venerat ad Christum: Credit continuo mulier, Nicodemus sapiensior & fortior. Ille huiusmodi pluribus auditis, neminem ad vocavit, neque sibi confidit: hæc Apostolico officio functa est, omnibus audita annuncians, & populum ex civitate ad Christum advocans hæc S. Chrysostr. Possimus & eam comparare Andreæ, qui ubi postem transgesserat in colloquio Christi, dum adhuc Ioannis discipulus foret, sequenti die occurrentis fratri suo Petro, dixit: Invenimus Messiam, & adduxit eum ad Iesum, Sed si Andreas unum aut alterum adduxit, ad Iesum.

quam, sed & sanguinem suum propinavit, quasi diceret: Calicem salutari accipiam, & nomen Domini invocabo.

Secundò fructus doctrine Christi in Samaritana fuit, quod Spiritu Dei plena festinavit in civitatem, ut eam repletet bonâ famâ & odore Christi. Ob hanc causam quoque dicitur reliquisset hydriam, ut liberior ab onere celeriter iter perageret, sperans Christum ibi aliquantulum commoraturum, nec cibum caperet, discipulis eum afferentibus. Patet ergo quàm verum hic sit illud S. Ambrosii: Ne sit tarda molimina Spiritus sancti gratia. Unde hæc celeritatem gratiæ acceptæ ad sese in locos diffundendam notans S. Cyrillus lib. 2. in Ioan. cap. 9. sic dicit: Charitate, quæ virtutem optima est, successus bonum quod ei conigit; ceteris quoque cursu præbere studebat. Nec mirum. Occultus enim cum ipsa Christus loquebatur, ad se gratiæ accepit, gratiæ date. Non ergo imitandum est ille servus qui talentum obruit, sed multiplicanda sunt quæ accepimus: quod probè mulier hæc fecit, quæ Samaritanis omnibus proposuit quæ accepit. Hæc ille. Vbi satis insinuat, Christum qui moverat cor ejus ad credendum, simul etiam impulsit ad alios convocandum, ut multiplex ex doctrina sua, mulier uni tradita, fructus exoriretur. Invenit illa thesaurum in agro, nec sibi soli abscondit eum, sed mox alii indicavit, ut tanti boni fierent participes. Invenit fontem sibi & omnibus sufficientem; ideoque ad illum cunctos convocavit. Adimplet certè illud Sapientis: Quæ sine fisione didici, sine invidia communico.

Hinc SS. Patres passim eam dilaudant, & Apostolico officio fungam dicunt. Quamobrem eam modo à postolam vocant, modo Evangelistam, modo Prædicatricem. Audi sanctum Ambrosium ser. 20. hæc quæ peccatrix advenerat, reversitque Prædicatrix. Quod quidem amplificans, & explicans ibidem ait: Relinquens aqua vasculum ad civitatem non fert hydriam, sed refert gratiam. Vacua videtur reverti onere, sed plena revertit sanctitate. Quæ hydriam vasculum amiserat Christi plenitudinem reportabat, in nullo ei vitæ inferens detrimentum. Quia si aquam civibus non retulit, tamen fontem salutis invenit. Hæc ille.

Audi & S. Chrysostrum Hom. 2. in Ioan. explicantem cur reliquit hydriam mulier; & abiit in civitatem. Sic enim ait, comparans eam com Nicodemæ, qui nocte venerat ad Christum: Credit continuo mulier, Nicodemus sapiensior & fortior. Ille huiusmodi pluribus auditis, neminem ad vocavit, neque sibi confidit: hæc Apostolico officio functa est, omnibus audita annuncians, & populum ex civitate ad Christum advocans hæc S. Chrysostr. Possimus & eam comparare Andreæ, qui ubi postem transgesserat in colloquio Christi, dum adhuc Ioannis discipulus foret, sequenti die occurrentis fratri suo Petro, dixit: Invenimus Messiam, & adduxit eum ad Iesum, Sed si Andreas unum aut alterum adduxit, ad Iesum.

Rom. 10.

ad Iesum; hæc, quoad potuit, omnes traxit suos concives ad eum, nec contenta fuit corde credere ad iustitiam, nisi & publice ore confiteretur ad salutem, non solum suam, sed & aliorum quorumcunque. Idemque videtur apud semetipsam dixisse quod olim leprosi, dum liberatam invenirent Samariam ab oblatione: *Hæc dicitis boni nuntii estis, si tacuerimus, scelera arguemur.* Iam incipit liberari Samaria ab hostis spiritualis oblatione; igitur nec recandum id, quia dies boni nuntii est.

4 Reg. 7.

Attende ergo mirabilem mutationem dexterae Excelli. Quæ antea scorum erat, nunc est Apostola, & Evangelista, civibus suis Christum evangelizans: quæ antea ad peccatum allaciebat, nunc ad Christum omnes conatur adducere. Quis id potuit nisi digitus Dei, qui potens est vas contumelie, in vas transferre gloriæ; & de lapidibus sibi filios Abraham suscitare: ac de petra aquam educere; aquamque etiam amarissimam, in viam convertere: Ecce illa quæ furtivas aquas bibebat in silentio, sibi tunc suaves, nunc agnoscit quàm fuerint amaræ: dum illum jam agnoscit, quem solum debet amare. Potata namque haustu aquæ vivæ, tanta afficitur suavitate & dulcore, ut cum in omnes refundere gestiat.

Prov. 9.

Iam videtur illud intelligere: *Spiritus & Sponsa dicunt, Veni; & qui audit, dicat Veni. Et qui sitit, veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.* Spiritus Domini præveniens sua gratia hanc Samaritidem, dicebat ei interiori *Veni.* Et Sponsa, quam sibi Christus Sponsus novus jungere incipiebat, idem tenebatur ejus interiori auri insonare. Ipsa vero obediens, sed volens multos secum venire festinavit, ut alii diceret: *Veni & videre.* Quasi diceret: Accedite, & mecum accipite aquam vitæ gratis.

Apoc. ult.

Inimò ipsa typum gerebat Sponsæ Christi, hoc est Ecclesiæ ex gentibus congreganda (cujus primitiæ fuerunt hi Samaritani, cum sua Prædicatrice.) Illa enim Ecclesia ex gentibus collecta per Apostolorum voce, mox auditio Christi nomine, gaudio exsultat: & relicta hydra, hoc est cura carnis, & cupiditate, ac curiositate sua (quam iuvani Philosophia, vel fluxus rerum temporalium voluptatibus implere satagebat) abiit, & omni onere deposito solum Christi nomen peccatoris & ore bajulans mundum omnem clamore boni nuntii implevit, invitans ad credendum, festinans ad generandum spiritualium turbam filiorum, adeo ut grande miraculum fieret omnibus mundi amatoribus. Immo in tantum prævaluit in ea virtus aquæ vivæ, ut non solum cupiditates abiecit rursus bibere non appetere: sed etiam ipsam animarum siliia vasa, corpora scilicet abieceret, ac in mortem traderet. Sic multitudo Martyrum coronata est, ob virtutum aquæ vivæ internam omnia tormenta exteriora contemnens.

Samaritana typum gessit Ecclesiæ ex Gentibus congreganda.

Samaritana suis

Sed attendamus, quibus verbis hæc Samaritana suis civibus Christum evangelizavit, & eos ad vitam horiger.

illum adduxit: *Veni, inquit, & vide, & vide hominẽ qui dixit mihi omnia quæcumque feci: nunquid ipse est Christus? Quare non aperit Christum hunc esse asseverat, & asseverando annuntiat, sed quasi dubitanter videtur dicere: Numquid ipse est Christus? Resp. Hoc non provenire ex eo quod in ipsa sit adhuc aliqua incredulitatis vel dubietatis reliquia, sed provenire ex humilitate, quia illos fidem tanti mysterii consequi suâ narratione, indignam se iudicavit; nec sibi tantum auctoritatis aua est arrogare, ut doceret unde dicit eis: *Veni & vide, & vide, confidens si ad Christum accederent, absque dubio ab eo perfecta fide imbuedos & perfectè contendos.* Prudenter interim eos trahere studet, miraculum narrans, & sic ad fidem eos disponens. Certè, si statim Christum adesse prædicasset, verèbatur ne cives, quibus mores ejus cogniti erant, potius cujusdam insanæ mentis arguerent, & rejicerent. Non contenta autem per modum miraculi eis narrafse, quòd omnia quæcumque fecerat, ei Christus detexisset, h. e. præcipua vitæ suæ vitia: etiam invitavit eos ad experiendum & probandum, an Christus sic, veniendo ad eum; seque cum illis venturum pollicetur, quia nimirum redire rursus gestiebat ad eum, à quo tanto affectu fuerat beneficio.*

Civibus Christum Evangelizat. Cyril. l. 2. c. 100.

Arque verisimile est, etiam si Evangelista solum generaliter & breviter hoc describat, ipsam eis enarrasse sigillatim quicquid à Christo audiverat & retexuisse colloquium quod cum ipso habuerat apud fontem de aqua viva, & de adoratione in monte, de adoratione in spiritu & veritate: & quomodo ei dixerit se habuisse quinque viros, & hunc non esse suum. Neque enim honori suo pepercit, ut Christi nomen & benignitatem redderet manifestam. Sic & sanctus Paulus ut celebraret gloriam & misericordiam Christi, vitæ præteritæ mala contra eum à se peracta aperit, ut & sic aliis professe possit. Sic etiam hæc Samaritana ab ægritudine periculosissima & ulcerosa per Christum sapientissimum Medicum sana effusa, ubique sui Medici sapientiam prædicat, ut omnes ægros ad eum invitet; simulque sua ulcera & ægritudinem illis aperit, & exaggerat, ut non despondeant animum, sed confidant se certò ab illo liberatos iri.

Samaritana colloquium suum cum Christo suis recensuit.

Nec hoc quoque hic prætereundum est, moralem concernens doctrinam, non insolitum esse divinæ providentiæ, peccatores gravioribus & manifestioribus oneratos peccatis ad se vocare, eosque ad peccatores conversionem in aliorum exemplum producere: manifestum interim illi exterius parent, ut probi & pii, res in aliis sed qui sunt occultis peccatis depravati, tardiores rum exemplum ad conversionem. Fædiora h. & notiora peccata, conscientia & luce divina redarguente, facilius convertuntur, & agnita pudorem incutiunt, & hominem ad cor reducunt. Occultiora autem & ceteriora peccata, quæ vulgi iudicio non ita sunt scæda, non ita agnosci solent, nec pudorem, aut resipiscenciam ita facili animo inducunt. Talia inter

h h h vitia

vicia numerare possumus superbiam & arrogantiam internam, invidiam & malevolentiam, hypocrisis, & similia. Licet ergo hæc mulier Samaritana fervierit libidini, gravi se obstringens crimine, tamen ubi dicit Christo sua esse nota delicta, & ab eo derepta, ad illorum poenitentiam est conversa; nec ultra voluit esse alicui occulta, ipsa se ipsam manifestante ad majorem Christi gloriam, & ad aliorum profectum. Quapropter gratia eam & lumine abundantia donavit Deus, ad ceterorum conversionem: ut ubi abundavit iniquitas, ibi & benedictio superabundaret & resurgeret; dum luxuriosa mulier & adultera eligitur ad indicandas primitias Deo consecrandas in conversione gentium.

Exempl.

Notant Historici nostri sæculi, initio tumultuum Belgicorum, primam palmam gloriosi martyrii retulisse quendam Sacerdotem & Pastorem, nomine HENRICUM BOSCARDUM, ex Leodiensi solo oriundum. Admirabili enim constantia fidem confessus est coram Guilielmo Lumæo Tyranno; & post varia & acerrima tormenta, pro illa primus mortem subivit, ita ut dictus sit Protomartyr in Hollandia. Sed qualis hic erat? Certè antea fuerat concubinaris, & ex concubina sex liberos procrearat. An forte indignatur nonnulli morosiores; hujus tam illustri martyrii primitias tactu forduisse fatentur? Attendant. Numinis providentia, hunc primo potissimum in certamen productum, hæcce iniitasse martyria; quo constaret haud humani meriti opus, sed divini gratiæ donum esse, fieri Martyrem. Necessè profecto est, illos qui in Christo baptizati sunt, & sacerdotio initiati, vivere secundum Evangelium & vocationem suam, & vitæ integritate Christo testimonium perhibere, ut videret passionibus ejus participent. Non est interim negandum, piissimum Deum aliquando permittere electos quoque suos graviter labi, quod peccatores in spem veniæ majore confidentia erigantur. Scimus etiam Catholicos homines, quantum vis improbos, martyrii esse capaces, nam & martyrium prioris vitæ poenitentia antecedit, & si quid ad justam poenitentiam desit, id eorum magnitudo supplet martyrii, omnem eluens culpam. Sicut ergo Samaritana, quamlibet impura, electa fuit, ut esset inter primitias Gentium per conversionem: ita & ille, ut esset suo sæculo inter primitias Martyrum per Fidei illustrem confessionem.

Itaque nemo contemnendus est, quantumlibet impurè nunc videatur vivere & indecorosè: quia ignoramus quid de eo stabilitum sit in divina ordinatione. Quicumque scivisset Samaritanam à Deo eligendam ut Apostolam, & Verbi Divini Prædicatricem, nolisset eam contempnere, sed honorare, etiam cum adhuc ageretur in impuritate.

Sic dum S. Antonius Paduanus in Vrbe Podiensi Fratibus Minoribus præfesset ut Guardianus, erat & in eadem Vrbe quidam Notarius, omnino lu-

bricus, carni quæ additus. Illum verò nondum capite & genitexo honorabat S. Antonius, quoniam transuentem cernebat. Ipse autem exultabat id fieri in sui irrisionem. Quapropter cum quadam vice sic se gereret Antonius, accedens ad eum hic Notarius, minaciter dixit ei: *Nisi timerem Deum, gladio te perforem, toties me irridentem. quid enim horam me genus stultis? Respondit Vir sanctus: Ego sepius rogavi Dominum, ut martyrii tibi gratiam donaret, quia lubens pro ipso sanguinem funderem. Sed hoc tibi non concessit. Interim revelatione divina accepi te fore præclarum Martyrem, ideoque honoro; & oro, ut in agone mei memor esse digneris.* Ille hæc audiens, risu rem excepit. Aliquo post hæc tempore, Episcopus Podiensis Hierosolymam adit cum nonnullis, ut fidem prædicaret Saracenis. Divinitus autem inspiratus Notarius ille, omnibus venditis abiit cum illo. Arque ibi multo cum fervore cepit docere Saracenos de Iesu Filio Dei, asserens Mahometum esse Filium Satanae. Ideo illum cupientes, tribus diebus miris excruciantur tormentis. Tandem quæ dum ad supplicium ducebatur, meminisse illius quod sibi à S. Antonio dictum fuerat, & feliciter agonem consummavit.

Tertio, fructus doctrinæ & gratiæ Christi fuit fides eorum qui à civitate venerunt, postquam audissent à Samaritana, quæ circa ipsam gesta fuerant. Qui enim eam impulerat, ut relicta hydra ad cives invitandos abiret, etiam eos commovit, ut verbis ejus fidem haberent, & veniret. Qui lucernam unam accendit aut facem, ex qua postea centum faces succendantur, causa est in omnibus totius flammæ & luminis. Sic Christi eloquium inflammavit Samaritanam, ipsa autem alios concitavit zelo suo accendit; totus ergo omnium illorum ardor Christo attribendus est. Audi in simili S. August. lib. 21. de Civit. c. 4. *Magnetem non vim mirabilem esse ferri raptorem, quod cum primum videt, inhorret. Quippe cernebat à lapide ferream annulum raptum, atque suspensum. Deinde tanquam ferro quod rapuerat, vim dedisset suam, idem annulus ad motum est alteri, eumque suspendit. Atque, ut ille prior lapidi, sic alter annulus priori annulo cohererebat. accessit eodem modo tertio, accessit & quartus, jamque circulus & catena quædam pependit annulorum sibi extrinsecus adherentium. Hæc ille. Non ablimiliter dicimus, quod Christus, tanquam Magnes mysticus trahere potest ad se ferrea corda. Ac primo traxit Samaritanam, tanquam annulum sibi connectendum: sed illi vim indidit alios annulos trahendi, & Christo conjungendi, sicque factum est, ut catena integra ad eum concurreret. *Exierunt de civitate, & veniebant ad eum.**

Mirabilis sane providentia Dei, Civitatem illam salvans, quam quondam perdidit una mulier. Diana, dum constuprata fuit, curiositas enim ejus vendendi regionis alienæ, occasione dedit stupro, & stuprum causa fuit cur interfectioni fratres.

totam

totam dederint civitatem. Nunc eandem civitatem per unam mulierem, post tot anorum millia, vult salvam fieri; dum sic bajula maximi & felicissimi nuntii, attestans illum se reperisset, quem ab origine mundi magno desiderio præstolabantur omnes Sancti, Messiam scilicet, sive Christum. Sic per quasdam mulieres Deus permittit invehi multa mala; per alias plurima invenit bona.

Occasione mulierum multa hæreses.

Conqueritur S. Hieronymus, epist. ad Celsiphontem, quod occasione mulierum multa fuerint enata hæreses. *Simon Magus*, inquit ipse, hæresim condidit *Helena meretrici* adjutus auxilio, *Nicolaus Antiochenus*, omnium immunditiarum repletor, choros secum duxit *femineos*. *Marcion Romam* præmisit mulierem, que decipiendos animos prepararet. *Montanus* immundi spiritus predicator, multas Ecclesias per *priscam* & *Maximilam* primum auro corruptis, deinde hæresi polluit. *Arius*, ut orbem deciperet, prius decipit sororem *Principis Donatus* per *Aphricam*, ut infelices quoque presentibus pollueret *aque*, *Lucilia* opibus est adjutus. In *Hispania*, *Agape* *Elpidium* mulier *cæca cæcum* duxit in *foveam*, successorum que sui *Priscillianum* habuit. Nunc quoque mysterium operatur iniquitatis, duplex sexus utramque supplantat. *Hæc* tenet S. Hieronymus, quæ rimoniam exaltans de mulieribus pravæ doctrinæ adjuvicibus.

Per mulieres etiam doctrina Christiana promota est.

Nos his prætermisissis, dicimus ad propositum nostrum, per mulieres, etiam paucis ab hinc sæculis multum adjuvante accepisse doctrinam Christianam, doctrinamque perfectionis, ac eorum reformationem. Notum est, quantum actulerit *frugis* S. *Brigitta*, S. *Gertudis* Germana, S. *Catharina de Senis*, S. *Clara*, & nostro sæculo S. *Teresa*, B. *Coleta*, S. *Catharina Genuensis*, & aliarum innumera à Christo vocata ad perfectionem, & ab eo missæ, ut & alios ad eam adducerent.

Sed & ipse Sanctus Hieronymus nobiles matronas Romanas & verbis & scriptis docendo, per illas magnam partem nobilitatis Romanæ ad perfectionem Christianam instruxit, & in *Bethleem* ad *Monasteria* Sanctæ *Paulæ* & *Eustochii* pertraxit. Quapropter calumniatoribus suis epist. 140. ad *Principiam*, sic respondet: *si viri de scripturis* quærent, mulieribus non loquerer. *si Barachire* ad prælium voluisset, *Delbora* de *vitiis* hostibus non triumphasset. *Ieremias* carcere clauditur, & quia periturus *Israel* virum non receperat prophetam, *Olida* eis mulier suscitatur. *Sacerdotes* & *Pharisæi* crucifigunt *Filium Dei*, & *Maria Magdalena* plorat ad crucem, unguenta parat, quarit in tumultu, Dominum recognoscit: pergit ad *Apostolos*, & repererunt nuntiat; dumque illi dubitant, ista confidit. Hæc ille.

Hæc omnium Prædux & Vexillifera fuit nostra Samaritana, quæ Christum necdum cognitum Judæis, nuntiat Samaritanis. Hæc prima est inter illas Ancillas, de quibus dicitur: *Sapientia* misit ancillas suas ad arcem civitatis, & *moenia*: *si quis*

est parvulus, veniat ad me. Venite, comedite panem & vinum quod misit vobis. Hoc mirum posset videri, quod ancillæ ad Civitatis arcem & moenia mittantur, ubi de armis agitur, ad quorum vel sonitum trepidare solent. Sed cum ibidem & parvuli reperiantur (hoc est, humiles & doctrinæ capaces) vocari jubentur ad panem, ad aquam & vinum, sive ad aquam vino mixtam. Imò quantumlibet sibi fortes videantur, tales mittuntur ancillæ ad eos vocandos, quæ non solum digitis valeant apprehendere fufum, sed etiam manum suam mittere ad fortia, & quoslibet invitare ad sublimia. Talis ancilla est nostra Samaritana, quæ cum antea nihil nisi fufum & hydriam novisse videatur, nunc abit ad moenia Civitatis, dimittente eam illic *Sapientia*, & quoslibet sibi occurrentes invitavit non solum ad Aquam, sed & ad Vinum, & ad Veritatem, quæ rerum omnium fortissima dicitur. Nam super omnia vincit veritas.

3. Esar. 3.

Interim, pro inclusione dicamus, non parum hic commendari Samaritanorum, cum prudentiam, tum salutis aviditatem: quod vel ex ore mulieris abjectæ & vilis aquam haurirent, & fidem tribuerent sermoni salutis. Non ab similes hos dixerimus apibus, quæ ex flore quemlibet abjecto & humili salubrem exsugunt humorem ad mellificandum. Certe potest ex ore ancillulæ, vel famulæ vilis, sæpe salus procedere & plurimos redundare.

Samaritanis similes apibus ex flore quasi abjecto mel exsugentes.

Parvula quædam puella erat in obsequio uxoris *Naaman*, *Viri fortis*, & *Principis militiæ Regis Syriæ*, sed *leprosi*. Ait autem ipsa ad Dominum suum: *Vinam fuisse Dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria, profecto curasset eam à lepra.*

4. Reg. 5.

Per hoc ad aures *Naaman*, & credit, & venit ad *Elisæum*, ut salutem conquiretur & incolumitatem. Sic vel puellæ sermo apud eum valuit, ut iter aggrediretur in terram alienigenarum. At postmodum in fide citubans reperitur, dum non dignaretur *Propheta* eum accedere, ad ostium cum curribus & equitibus expectantem, sed nuncjum mittens ei hoc solum curaret significari: *Vade & lavare septies in Iordane.* Quis vero eum confirmavit in fide? Certe ipsiusmet servi, dicentes: *Pater estis rem grandem tibi dixisset Propheta, facere deberas: quanto magis, quia nunc dixit tibi, Lavare, & mandaberis.* Sic ex eorum ore & consilia salutem consecutus est, animi, quam corporis, ad lavacrum *Iordanis* properans, & ex illo rediens sanitate consummata, fideque perfecta.

ibid.

Sic & Christiana quædam captiva produxisset refectur ad fidem Iberorum gentem: sunt autem Iberi *Hispaniæ* populi. Historiam videre licet apud *Ruffinum* l. 1. *Hist. Eccl.* c. 50. & *Eusebium* lib. 10. cap. 10. ex quibus eam depromit *Cardinalis Baronius* *Annal.* tom. 3. ann. 327.

Ex hic omnia conclusionem hanc deducamus cum S. *Paulino* ep. 4. *Ubi que captemur cibum vitæ, ubique aucupemur verbum Dei, de omni fidelium*

Prey. 9.

h h 2 lium

lium ore pendeamus: quia in omnem Fidelem Spiritum Dei spirat, & necesse est à minimo Dei seruo guttam distillare sapientia. Hæc Sancti Paulinus. Quibus verbis significat Deum frequenter gratiam salutis communicare per eos quos elegit, non dispersos, aut è cathedra divina eloquia pronunciantes, sed privatim monita veritatis edicentes cum Spiritu divino, simplicitate licet Christiana; quia & dicentis & audientis humilitatem Deus ordinat ad profectum spiritualem.

Admiremur simul Samaritanorum ad credendum promptitudinem, convicentem Iudæorum malitiam, qui cum scire deberent Christum ex Legge & Prophetis, imò & ex Ioannis demonstratione, denique & ex miraculis: tantum ab est, ut eum voluerint agnoscere, & ad eum accurrere; quin potius extra Civitatem suam eum duxerint, & crucifixerint, quem hi honorifice in suam receperant Civitatem.

Confundamur quoque & nos, quia cum mulier peccatrix universam converterit primo salutis nuncio Civitatem, & ad Dei Christique notitiam adduxerit; tot jam tamen Præcones Verbi Dei, continuo eloquia & monita celestia pronunciantes, vix unum allieunt ad perfectam morum conversionem. O pudor, & confusio in caput multorum recorquenda! Sanè hic dicere licet quod olim in simili Dominus: *Viri Niniivite, Viri Samaritanæ, surgent in iudicio. & condemnabunt generationem istam.*

LECTIO XIV. BIPARTITA.

Interea rogabant eum discipuli. Rabbi manduca. Ille autem dicit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis, &c.

PARS I.
De zelo Christi & instructione in his verbis: Ego cibum habeo &c. psal. 65.

Utm jam abiisset Samaritana, & suos convocaret populares, quasi dicens cum Psalmista: *Venite, & audite, & narrabo quanta fecit anima mee.* Discipuli ignorantes quid cum illa gestum fuerat, & quid postea futurum erat, (mox ad ipsum multis venturis, per sermonem Samaritanæ initiatis ad fidem) urgebant Dominum humili supplicatione, & sincero amore, ut manducaret, quia sciebant eum defatigarum exitinere, & horam manducandi advenisse, jam meridie præterlapsa. His rogantibus respondet: *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.* Non negat se esurire, & cibum appetere corporalem, sed subindicat quid magis esuriat, cibum scilicet spiritualem, cibum eius tunc incognitum. Quasi dicat: Non urgeatis me ad cibum capiendum si sciretis, sicut ego scio, quid mihi futurum, & qualem mihi præparaverim cibum. Itaque vos sine me manducate, ego alium habeo, vel expecto cibum. Hoc Domini responsum dignum sane est consideratione seria.

prima,

Primo hic cernitur manifeste quantum fuerit

in Christo ardor & zelus ad promovendum animarum salutem & conversionem, impertiendo eis doctrinam, dum propter oblatam vel speratam docendi occasionem, noluit corpori indulgere cibum aut quietem, multum licet esuriens, multumque fatigatus. Si laudatur Tobia zelus, eo quod illico ubi ei nunciatum fuit unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea, exsiliere de accubitu suo, relinquens prandium, sejunctusque pervenerit ad corpus; quod tollens portavit ad domum suam occulte, ut dum Sol occubuisse, caute sepeliret: quanto magis laudandus zelus Domini, qui omnem cibum respuit, expectans non corpus aliquod sepulture mandandum, sed animas è funere & sepulchro vitæ æternæ restituendas! Animas enim convertere, & de filiis diaboli filios Dei efficere, magis est quam mortuos suscitare: quia magis est reddere animæ bona perenniter mansura, quam restituere carni bona iterum peritura.

Secundo, hoc etiam suo exemplo Christus non solum discipulos, sed etiam omnes Prælatos & Pastores ad hunc zelum animarum joviat, ut huic se impendant, etiam relicta corporis cura, quando sic opus fuerit, ut docet Cyrillus l. 2. c. 10. 1. Videndum enim illis, ne in istam querimoniam incidant: *Maledictus qui facit opus Dei negligenter.* Quod est præcipuum opus Dei, quod operari debent magna diligentia: Conversio est animarum. Vnde Richardus de S. Victore, de Præparat. ad contemp. l. 1. c. 44. Ignoro, inquit, an possit Deus hac gratia majorem aliquam in hac vita homini concedere, quam ut ejus ministerio perversi homines mutantur in melius, & de filiis diaboli filii Dei efficiantur. Non poterat celestis Sponsus Sponse suæ meliorem dotem dare: quæ nisi per adoptionis gratiam posse Deo multos filios gignere, & de filiiis iræ regni celestis hæredes adscribere. Quapropter merito dixerit Sponsa hac idem quod Lia, dum nasceretur filius ejus Zabulon: *Dotavit me Dominus dote bona.* Hæc ille.

Certe Viri Sancti, neglecta corporis cura, totos se expendebant in procreanda animarum salute, ut patet ex sacris Historiis. Christum quæc hac in re mirifice imitabantur, sic suum velut cibum & delicias constituentes, De S. Francisco scribit S. Bonaventura c. 8. vitæ ejus: *Cum S. Franciscus animarum salutem viscerosa pietate appetere, quasi cibum, suavissimè se dicebat repleri odoribus, & quasi argento pretioso liniri. Cum S. Patrum per orbem odoriferæ fama multos audires ad vitam veritatis induci, exultabat in spiritu, benedictionibus omni acceptione dignissimè Fratres illos accumulans, qui verbo & exemplo ad Christi amorem inducerent peccatores.*

Tertio, hic considerandum est, quod quemadmodum Dominus prius mulierem ex nuntione aquæ pellexerat ad cognitionem Evangelicæ fidei & gratiæ, demonstrans ei aquam excellentiorem, ad quam animum & desiderium suum deberet sublevare: Ita hic discipulos adhuc rudes,

doctrina Christi reponit. Tob. 1. Secundo. Ter. 31. Gen. 30. Tertio.